

**МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
щодо забезпечення самостійної роботи студентів
з дисципліни**

**«МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ПРАВО»
(для бакалаврів)**

МАУП

Київ 2016

Підготовлено професором кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Мацко А.С. та доцентом кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Кісілевич-Чорнойван О.М.

Затверджено на кафедрі міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол № 8 від 21.04.2016 р.)

Схвалено Вченою радою Інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол №4/1 від 29.04.2016 р.)

Мацко А.С., Кісілевич-Чорнойван О.М. Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни „Міжнародне економічне право” (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2016.

Методичні матеріали щодо забезпечення самостійної роботи студентів містять пояснювальну записку, тематичний план дисципліни, перелік тем для самостійного вивчення та завдання до них, список літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Міжнародне економічне право (МЕП) – це сукупність міжнародно-правових норм і принципів, які регулюють правовідносини в сфері міжнародних економічних відносин (МЕВ). Предметом регулювання МЕП є МЕВ – багатосторонні та двосторонні, в тому числі правові режими, в яких взаємодіють приватні особи.

Сучасний спеціаліст в сфері правового регулювання зовнішньої торгово-економічної діяльності повинен не тільки добре орієнтуватися в правовій системі своєї країни, в законодавстві багатьох інших держав, але й розумітися в питаннях, проблемах міждержавних правовідносин. А тому необхідність комплексного, системного підходу до засвоєння змісту нової важливої галузі знань, прикладний характер якої в сучасних умовах очевидний, є зрозумілою. Саме з цією метою і пропонується матеріал для самостійного вивчення студентами.

Самостійна робота студентів (СРС) є складовою навчального процесу, важливим чинником, який формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентами знань та їх реалізації в час, вільний від обов'язкових аудиторних занять.

Мета СРС з дисципліни „Міжнародне економічне право” – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність. СРС забезпечує підготовку студентів до поточних аудиторних занять.

Завдання СРС – засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та творчих робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Зміст СРС з дисципліни „Міжнародне економічне право” визначається навчальною програмою цієї дисципліни та забезпечується навчально-методичними матеріалами для практичних (семінарських) занять, методичними

матеріалами для самостійної роботи студентів, конспектами лекцій, підручниками та навчальними посібниками з даної дисципліни.

ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

дисципліни

«Міжнародне торговельне право»

Види та форми самостійної роботи студентів	Форми контролю та звітності
I. Підготовка до поточних аудиторних занять	
1.1.Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, вивчення обов'язкової та додаткової літератури	1.1. Активна участь в різних видах аудиторних занять
1.2. Вивчення окремих тем або питань, що передбаченні для самостійного опрацювання	1.2. Перевірка правильності виконання завдань
1.3. Виконання домашніх завдань	1.3. Перевірка правильності виконання завдань
1.4. Виконання та письмове оформлення задач та інших робіт	1.4. Перевірка правильності виконання завдань на аудиторних заняттях
1.5.Підготовка до семінарських, практичних (лабораторних) занять	1.5. Активна участь у семінарських, практичних (лабораторних) заняттях
1.6. Підготовка до модульного контролю та інших форм поточного контролю	1.6.Написання контрольної роботи, тестування та ін.
II Пошуково-аналітична робота	
2.1.Пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою	2.1. Розгляд підготовлених матеріалів під час аудиторних занять

2.2. Написання реферату за заданою проблематикою	2.2 Обговорення (захист) реферату під час аудиторних занять
2.3. Аналітичний розгляд наукової публікації	2.3. Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять
2.4. Аналіз конкретної виробничої ситуації, підготовка до ситуаційних вправ	2.4. Розгляд підготовлених матеріалів, участь у діловій грі, ситуаційних вправах та ін.

Самостійна робота студентів по засвоєнню навчального матеріалу полягає в опрацюванні:

1. Конспектів лекцій, що читаються, їх основних положень і висновків.
2. Спеціальної юридичної літератури та підручників по темах.
3. Додаткової монографічної літератури та спеціалізованих правових журналів.
4. Найменш розроблених в юридичній науці питань, які є актуальними.

Вивчення питань, винесених на самостійний розгляд, повинно проходити в терміни між лекціями та семінарами з даних тем, але не пізніше ніж за два дні до визначених семінарських занять, для того, щоб студент мав змогу проконсультуватися з викладачем з незрозумілих йому моментів. На кожному семінарському занятті проводиться перевірка вивчення студентами тем, даних на самостійне опрацювання, що передбачає проведення усного опитування, перевірки рефератів по заданим темам, внесення питань, винесених на самостійне опрацювання, в перелік питань рефератів.

Пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою проходить під керівництвом викладача, який вказує студенту, де можна знайти відповідну літературу (нормативні джерела, підручники, монографії статті тощо,) та консультує студента з приводу аналізу різних видів літературних джерел, допомагає зробити аналітичний розгляд наукових публікацій. Розгляд

останніх може відбуватися також і на семінарських заняттях з метою контролю виконання самостійної роботи студентів.

Перед написанням реферату студент зобов'язаний опрацювати нормативно-правові акти та обов'язкову і рекомендовану літературу по темі. Обсяг реферату складає 10-15 сторінок. Його структура: вступ (1-2 стор.); основна частина (8-10 стор.) висновки (1-2 стор.); перелік використаних джерел. Реферат виконується на білому папері формату А4.

Реферати здаються на перевірку за два дні до проведення відповідного семінарського заняття. Основні пункти найцікавіших і зданих рефератів з зачитуються на відповідних семінарських заняттях.

Найбільш поширеною формою усного оприлюднення результатів пошуково аналітичної роботи студентів є доповідь та повідомлення. Доповідь — документ, у якому викладаються певні питання, даються висновки, пропозиції. Вона призначена для усного (публічного) прочитання та обговорення.

Самостійна підготовка до модульного контролю та інших форм поточного контролю передбачає :

1. Опрацювання конспектів лекцій, з питань, які винесені на модульний та поточний контроль.
2. Опрацювання спеціальної юридичної літератури та підручників по темах, винесених на модульний та поточний контроль.

Підготовка до контрольної роботи повинна проходити протягом часу, відведеного навчальним розкладом, до відповідного семінарського заняття, на якому відбудеться модульний контроль знань, але не пізніше ніж за 3 дні, щоб викладач мав змогу проконсультувати студента з приводу незрозумілих останньому питань.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ДИСЦИПЛІНИ
«Міжнародне економічне право»

№ п/п	Назва змістового модуля і теми
I	Змістовий модуль 1. <i>Поняття та основні категорії міжнародного економічного права</i>
	Тема 1. Поняття та система міжнародного економічного права. Тема 2. Джерела міжнародного економічного права. Тема 3. Принципи міжнародного економічного права. Тема 4. Суб'єкти міжнародного економічного права. Тема 5. Право економічної інтеграції.
II	Змістовий модуль 2. <i>Окремі питання загальної та особливої частини міжнародного економічного права</i>
	Тема 6. Врегулювання спорів в МЄП. Міжнародно-правова відповідальність в МЄП. Тема 7. Міжнародне торгівельне право. Тема 8. Міжнародне інвестиційне право. Тема 9. Право міжнародної економічної допомоги.
	<i>Разом годин: 90</i>

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
дисципліни
«МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ПРАВО»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Поняття та основні категорії міжнародного економічного права

Тема 1. Поняття і джерела міжнародного торгового права

Питання винесені на самоопрацювання:

1. Глобалізація світової економіки та проблема суверенітету держав.
2. Співвідношення міжнародного економічного та міжнародного приватного права.
3. Феномен „наднаціонального” регулювання в МЕВ.
4. Теорія державного інтересу в МЕВ.
5. Концептуальні підходи до предмету МЕР.
6. Характерні риси сучасного міжнародного економічного правопорядку.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні сучасні організаційно-правові форми міжнародного торгово-економічного регулювання ?
2. Що таке глобалізм та неоглобалізм ?
3. які характерні риси неоглобалізма ?
4. В чому полягають особливості міжнародного права, його предмет та поняття ?
5. В чому полягають теорії транснаціонального права, світового права, *lex mercatoria* та їх критика ?
6. В чому полягає різниця між міжнародним економічним правом та міжнародними приватним правом ?
7. Які основні елементи системи міжнародного економічного права ?

Теми рефератів:

1. Основні організаційно-правові форми міжнародного торгово-економічного регулювання міжнародних відносин.
2. Феномен „наднаціонального” регулювання в МЕВ.
3. Публічно-правовий та приватноправовий елементи в регулюванні МЕВ.

Задача 1

В США 12 березня 1996 р. набрав чинності Закон Хелмса – Бертона. У відповідності до розд.ІІІ та ІV цього Закону, якщо буде встановлено, що

громадяни третіх країн причетні до комерційних операцій в США з використанням раніше націоналізованої власності американців, їх можна передати до суду в США чи обмежити їх право на в'їзд до цієї країни.

Чи порушує даний Закон які-небудь норми міжнародного права?

Задача 2

Одним з російських вчених, Ю.І. Федоровим, висунута пропозиція за допомогою міжнародного права регулювати внутрішньодержавні відносини, особливо відносини між федерацією та суб'єктами федерації.

Як ви відноситеся до такої пропозиції? Чи можливо застосування норм міжнародного права до внутрішньодержавних відносин?

Як ви гадаєте, чому юристи в суді надають перевагу нормам внутрішнього, а не міжнародного права? В чому полягають незручності застосування міжнародного права у внутрішньодержавному правозастосовчому процесі?

Література [1-37]

Тема 2. Джерела міжнародного економічного права

Питання винесені на самоопрацювання:

1. Універсальні та спеціальні джерела МЄП.
2. Хартія економічних прав і обов'язків держав 1974 року як джерело МЄП.
3. Кодифікація та уніфікація в МЄП.
4. Особливість міжнародного звичаю як джерела МЄП.
5. Джерела транснаціонального права.
6. Роль України в розвитку МЄП.

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає особливість джерел міжнародного економічного права ?
2. Що таке «змішані» джерела ?
3. Що означає термін «м'яке» право (soft law)?
4. Яка роль норм «м'якого» права в системі МЄП ?
5. Які основні види багатосторонніх міжнародних договорів характерні для МЄП ?

6. Яка роль рішень міжнародних конференцій в системі МЄП ?

Теми рефератів:

1. Кодифікація та уніфікація (систематизація) в МЄП.
2. Міжнародні звичаї в системі джерел МЄП.
3. Норми «м'якого» права в системі МЄП.
4. Система міжнародних договорів сфері регулювання міжнародних публічних економічних відносин.

Задача 1

12 грудня 1974 р. Генеральна Асамблея ООН на своїй XXIX сесії одноголосно прийняла резолюцію, якою затвердила Хартію економічних прав та обов'язків держав. Положення цього документу встановлюють основи міжнародних економічних відносин, причому їх нормативною базою є юридичні принципи імперативного характеру, закріплені в ряді багатосторонніх міжнародно-правових актів універсального характеру.

1. З яких міжнародно-правових актів і які саме юридичні принципи були інкорпоровані в Хартію економічних прав та обов'язків держав?

2. Які конкретно економічні права та обов'язки учасників міжнародного спілкування включені в гл. II Хартії економічних прав та обов'язків держав?

3. В чому, згідно Хартії, полягає загальна відповідальність держав перед міжнародним співтовариством та які пріоритети встановлені цим документом?

Задача 2

Новою галуззю міжнародного права вважається право розвитку. У відповідності з основним принципом цієї галузі держави, що розвиваються мають право на участь в прийнятті рішень в міжнародних економічних організаціях, право на отримання зовнішніх кредитів, право на користування односторонніми перевагами в міжнародній торгівлі та ін.

Як ви ставитесь до цієї концепції? В яких галузях міжнародного права враховується поділ держав на розвинені та такі, що розвиваються?

Задача 3

Вищим виконавчим органом Європейського Союзу є Рада Європейського Союзу. Акти Ради приймаються або одногосно, або кваліфікованою більшістю голосів у відповідності з квотами: Великобританія і ФРН – по 10 голосів, Іспанія – 8, Бельгія – 5, Данія – 3 і т.д. таким чином, держави-члени ЄС володіють не рівною кількістю голосів при прийнятті рішення в Раді.

Чи означає такий розподіл кількості голосів у держав-членів Європейського Союзу порушення принципів суверенної рівності держав?

Література [2-10, 12, 13, 15, 21, 22, 25, 37]

Тема 3. Принципи міжнародного економічного права

Питання винесені на самоопрацювання:

1. Дія загальних принципів міжнародного права в сфері МЕР.
2. Клаузула про націю найбільшого сприяння.
3. Застосування режиму найбільшого сприяння в двосторонніх договорах.
4. Застосування принципу взаємної вигоди.

Питання для самоконтролю:

1. Яке значення мають загальновизнані принципи міжнародного права в сфері МЕР ?
2. Що значать спеціальні принципи МЕР та їх особливості ?
3. В чому полягає принцип недискримінації ?
4. які виключення бувають з принципу найбільшого сприяння ?
5. Яка відмінність принципу національного режиму від принципу найбільшого сприяння ?
6. Що означає принцип взаємної вигоди ?
7. Що означає принцип преференційності ?
8. Наведіть приклади преференційних систем.

Теми рефератів:

1. Історія правового закріплення спеціальних принципів МЕР.

2. Застосування режиму найбільшого сприяння в двосторонніх договорах України.
3. Становлення та розвиток принципу взаємної вигоди в МЕР.

Література [2-10, 12, 13, 15, 22, 25, 32, 37, 39]

Тема 4. Суб'єкти міжнародного економічного права

Питання винесені на самоопрацювання:

1. Держави як суб'єкти міжнародних приватноправових відносин.
2. Правосуб'єктність міжнародних економічних організацій.
3. Україна як суб'єкт МЕР.
4. Європейський Союз як суб'єкт МЕР.
5. Проблема статусу фізичних та юридичних осіб в правовому регулюванні МЕР.
6. Міжнародні неурядові організації економічного характеру.
7. Торговельні представництва, їх функції.
8. Державні органи зовнішньоекономічних зв'язків.
9. Абсолютний та функціональний імунітет держав в МЕР.

Питання для самоконтролю:

1. Хто є суб'єктами МЕР ?
2. В чому полягає суть державного імунітету ?
3. В чому полягають особливості основних видів імунітетів ?
4. Які різні правові статуси мають держави окремих категорій ?
5. В чому полягає міжнародно-правове значення і поняття інтеграційно орієнтованих установ ?
6. Чи можна вважати неурядові міжнародні організації, ТНК та окремих фізичних і юридичних осіб суб'єктами МЕР ?

Теми рефератів:

1. Суб'єкти МЕР. Публічно-правовий та приватноправовий елементи в регулюванні МЕР.

2. Суверенітет, юрисдикція, імунітети держав в МЕВ. Теорія функціонального імунітету.
3. Економічні права та обов'язки держав. Диференціація держав.
4. Міжнародні організації в МЕВ, їх правосуб'єктність.
5. Проблеми міжнародно-правового регулювання діяльності ТНК.
6. Правовий статус фізичних осіб в МЕВ.

Задача 1

Являючись основним суб'єктом міжнародного права, держава займає центральне місце і в системі міжнародних економічних відносин. Забезпечення суверенітету державою можливо лише при активному використанні нею складного комплексу різносторонніх економічних зв'язків на основі приписів міжнародного економічного права.

Ускладнення та примноження міжнародних економічних зв'язків створюють проблему зміцнення та упорядкування управління ними з боку всіх суб'єктів міжнародних відносин. Цей процес здійснюється за допомогою міжнародних міжурядових організацій.

Поряд з державами та міжнародними організаціями в якості учасників міжнародних відносин все частіше виступають транснаціональні корпорації, які впливають як на національну, так і на світову економіку.

1. Як співвідноситься юридичний статус держави з її участю в господарських відносинах, однією зі сторін в яких виступають фізичні та юридичні особи іншої держави?

2. Які основні правові характеристики міжнародних міждержавних (міжурядових) організацій, які виступають в якості учасників міжнародних економічних відносин?

3. В чому полягають юридичні особливості ТНК в якості учасників міжнародних економічних відносин порівняно з іншими категоріями суб'єктів міжнародного економічного права?

Задача 2

В 1951 р. іранський меджліс (парламент) прийняв два закони про націоналізацію нафтової промисловості в Ірані. Негайно після націоналізації 8 травня 1951 р. Англо-Іранська нафтова компанія почала вимагати від іранського прем'єр-міністра, щоб це питання у відповідності зі ст. 22 концесійного договору 1933 р. було вирішено арбітражним шляхом. Іранський міністр фінансів у своїй відповіді на цей лист підкреслив, що: 1) право націоналізації витікає з суверенітету кожної держави; це право використовували багато держав, в тому числі і уряд Великобританії; 2) приватна угода (концесія) не може перешкоджати здійсненню цього права, оснований на нормах міжнародного права; 3) націоналізація нафтової промисловості в Ірані є результатом здійснення суверенного права іранського народу; це питання не може бути предметом арбітражного розгляду в будь-якому арбітражному органі.

Оцініть доводи Ірану з точки зору їх відповідності міжнародному праву.

Задача 3

В одному з підручників міжнародного права є таке висловлення: «Фізичні і юридичні особи та інші суб'єкти внутрішньодержавного права не являються і не можуть бути суб'єктами міжнародного економічного права, оскільки вони підпорядковані юрисдикції тієї чи іншої держави».

Яке ваше відношення до такого твердження?

Задача 4

Громадянство – це:

- а) політико-правовий зв'язок людини з державою, що виражається в наявності взаємних прав і обов'язків;
- б) правовідносини, суб'єктами яких є особи і держава, змістом яких є основні права і обов'язки в публічній сфері;
- в) правова властивість фізичної особи, що виражається в її приналежності до певної держави;
- г) договір особливого роду між людиною і державою;

д) правовий зв'язок між окремою особою і державою без зазначення етнічного походження цієї особи;

е) правовий зв'язок, основою якого є соціальний факт прив'язаності, зв'язок існування інтересів і почуттів поряд з існуванням взаємних прав і обов'язків.

Яке з визначень є найточнішим? Оцініть кожне визначення.

2. Чи є потреба у визначенні громадянства юридичної особи? Як можна було б це громадянство визначити?

Література [1-8, 12, 13, 15, 17, 19, 22-25, 29, 33, 36, 37]

Тема 5. Право міжнародної економічної інтеграції

Питання винесені на самоопрацювання:

1. Роль ТНК в процесах інтеграції.
2. Державно-правові форми здійснення інтеграції.
3. Субординаційний метод міжнародно-правового регулювання інтеграційних процесів.
4. Співвідношення „внутрішньоінтеграційного” режиму та принципу найбільшого сприяння.
5. Міжнародно-правове регулювання МЕВ між трьома „центрами економічної сили” (основними конкурентами на міжнародних товарних ринках) – ЄС, Японією, США.
6. Визнання України в якості країни з ринковою економікою, його значення.
7. Західно-європейські інтеграційні об'єднання.
8. Латиноамериканський варіант регіональної інтеграції.
9. Правові форми інтеграційних зв'язків в рамках СНД.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке інтеграція ?
2. Які процеси відбуваються у внутрішньому праві держав, які приймають участь в економічній інтеграції ?
3. В чому полягає інтеграція на глобальному рівні ?

4. Як проявляється інтеграція на регіональному рівні ?
5. Які інтеграційні регіональні об'єднання Ви знаєте ?
6. Які організаційно-правові форми інтеграційних об'єднань можна виділити ?
7. Чим зона вільної торгівлі відрізняється від митного союзу ?
8. Яким чином легалізуються інтеграційні об'єднання ?
9. В чому різниця між субординаційним методом регулювання економічної інтеграції та координаційним методом ?
10. Коли виникло Європейський економічний простір ?
11. В чому полягають наднаціональні риси ЄС ?
12. Як співвідноситься «внутрішньоінтеграційний» режим та режим найбільшого сприяння ?
13. чому виключення з режиму найбільшого сприяння на користь інтеграційних об'єднань можна вважати основоположним принципом права економічної інтеграції ?

Теми рефератів:

1. Основні міжнародні економічні інтеграційні об'єднання : правова основа заснування та діяльності.
2. Європейський економічний простір. Система ЄС.
3. Латиноамериканська економічна інтеграція.
4. Азійська економічна інтеграція.
5. Африканська економічна інтеграція.

Задача 1

Існують два основні підходи до економічної інтеграції. Представники ліберального підходу вважають, що економічної інтеграції можна досягти вільною міжнародною торгівлею, при цьому держави повністю зберігають свій економічний суверенітет, адже вільна торгівля сама по собі інтегрує сферу співробітництва, а тому не вимагає особливих наднаціональних інститутів, які б піклувалися про інтеграцію. Інституціоналісти представляють протилежну

точку зору; вони виходять з твердження, що лібералізація міжнародних економічних відносин та вільна діяльність ринкових законів сама по собі недостатня для дійсної інтеграції. Необхідно узгодження економічної політики окремих держав, що диктує створення спеціальних міжнародних інститутів з наднаціональними повноваженнями.

Які позиції ви надасте перевагу і чому?

Література [1, 3, 5, 6, 8, 12-15, 22, 25, 27, 38, 41, 42]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Окремі питання загальної та особливої частини міжнародного економічного права

Тема 6. Врегулювання спорів в МЄП. Міжнародно-правова відповідальність в МЄП

Питання винесені на самоопрацювання:

1. Механізм врегулювання спорів в рамках СОТ.
2. Міжнародний трибунал ООН з морського права.
3. Врегулювання спорів в міжнародному економічному праві.
4. Політико-правові механізми попередження та врегулювання конфліктів в рамках ОБСЄ.
5. Механізми врегулювання спорів між державами-учасницями СНД.
6. Місце економічного суду СНД в механізмі врегулювання спорів.
7. Індивідуальні та колективні контрзаходи в МЄВ.
8. Відповідальність федеративної держави за дії суб'єкта федерації.
9. Міжнародна відповідальність у випадках, коли немає порушення прав держави, але затронуті її інтереси.
10. Міжнародний економічний порядок.
11. Міжнародна економічна безпека.
12. Недоліки системи правового регулювання МЄВ з точки зору фактів застосування економічної сили та міжнародної відповідальності за це.

Питання для самоконтролю:

1. Що може бути предметом спору в МЄП ?
2. В яких спорах використовують внутрішнє право, а в яких — міжнародне ?
3. Які повинні бути подальші правомірні дії держав, якщо не вдалося врегулювати спір первинно обраними засобами ?
4. Які спори виділяються Статутом ООН в окрему категорію міжнародних спорів ?
5. Чому існує тенденція інтернаціоналізації проблематики врегулювання спорів між приватними особами різних країн, а також «діагональних» спорів ?
6. Які норми, що мають відношення до МЄП, були сформульовані міжнародними судами ?
7. Які міжнародні установи вирішують міжнародні економічні спори ?
8. Яка участь прийняла КМП ООН в систематизації та уніфікації інститута міжнародно-правової відповідальності ?
9. Які види правопорушень існують в МЄП ?
10. Що може стати об'єктом правопорушення в МЄП ?
11. Що таке абсолютна/об'єктивна відповідальність ?
12. В яких формах здійснюють контр міри ?

Теми рефератів:

1. Діяльність Економічного суду СНД.
2. Вирішення спорів в системі ГАТТ/СОТ.
3. Врегулювання міжнародних інвестиційних спорів.
4. Вирішення економічних спорів Судом ЄС.
5. Вирішення економічних спорів Міжнародним трибуналом по морському праву.
6. Відповідальність держав в МЄП : застосування економічної сили.

Задача 1

Які, на вашу думку, переваги та недоліки різних способів вирішення міжнародних спорів: переговорів, посередництва, добрих послуг, примирення, арбітражу, міжнародної судової процедури? Який з способів найбільше підходить для вирішення наступних спорів, пов'язаних з: встановлення кордонів між двома державами; торговим обігом між двома державами; захистом інвестицій; державною безпекою (одна держава звинувачує іншу державу в організації засилання найманців)?

Задача 2

У випадку якщо держава А не виконує рішення міжнародного третейського суду, чи можна примусити її виконувати його? Чи обов'язкове рішення третейського суду? На чому основана юридична сила такого рішення?

Задача 3

Генпрокуратура України в 1994 р. порушила кримінальну справу по факту зриву виконання міжурядової угоди між Україною і Узбекистаном про поставки бавовни в обмін на український цукор. За повідомленням прес-центру Генпрокуратури, основним винуватцем невиконання угоди є Національний банк України (НБУ). Він не виконав постанову кабінету міністрів про забезпечення оплати текстильної сировини, що поставляється. Цей документ зобов'язував НБУ надати Держкомітету по легкій і текстильній промисловості допомогу в отриманні кредитів для сплати вартості цукру. Допомогу не було надано, а в результаті від простою підприємств держава понесла втрати в розмірі 3 трлн. карбованців.

В інтерв'ю газеті „Київські відомості” перший заступник голови правління НБУ Володимир Стельмах відкинув звинувачення на адресу банку. Він заявив, що в кінці 1993 р. НБУ взагалі не відкривав нових кредитних ліній, за виключенням тих, які забезпечували фінансування конверсійних програм. Було також відмічено, що згідно з українським законодавством Держкомлегтекспром взагалі не мав права брати кредит у НБУ. Необхідні кошти, на думку банкіра, уряд України повинен був перерахувати Комітету цільовим призначенням.

Чи поширюється на міжурядові угоди, подібні описаній в цій задачі, дія основних правових принципів права міжнародних договорів?

Які конкретно положення застосовуваних міжнародно-правових актів можуть бути використані при виробленні позиції для оцінки ситуації, описаної в задачі?

Які з згадуваних в задачі суб'єктів міжнародного і внутрішньодержавного права є відповідальними за виконання зобов'язань, встановлених угодою України і Узбекистану?

Чи мають міжнародно-правове значення юридичні факти, на підставі яких українська прокуратура порушила кримінальну справу?

Чи може справа про невиконання українською стороною угоди з Узбекистаном бути передана на розгляд міжнародній судовій інстанції?

Задача 4

Космічний супутник зійшов з орбіти, впав на територію держави А та заподіяв істотну шкоду. Потерпіла держава пред'явила претензії про відшкодування шкоди. Держава, яка запустила супутник стверджує, що не вчинила ніяких протиправних дій, падіння об'єкта відбулось з об'єктивних причин, і тому відсутня її вина в заподіянні шкоди.

Чи має місце в діях держави, яка запустила супутник, склад правопорушення? Які особливості виникнення та реалізації відповідальності за заподіяння шкоди без вини?

Задача 6

В квітні 1795 р. американське судно „Нептун” було захоплено у відкритому морі британським крейсером під приводом, що його вантаж, який складається з продовольчих товарів, повинен бути направлений до Великобританії, так як населення Англії знаходилось під загрозою голоду.

Чи може Великобританія для уникнення міжнародно-правової відповідальності посилатися на стан крайньої необхідності?

Література [2, 3, 5, 6, 8, 11-13, 17-19, 22, 23, 25, 28, 34]

Тема 7. Міжнародне торгівельне право

Питання винесені на самоопрацювання:

1. Міжнародний правопорядок в сфері міжнародної торгівлі.
2. Міжнародно-правове регулювання транснаціональних товарних ринків.
3. Система СОТ.
4. Міжнародно-правове регулювання сфери послуг в МЕВ.
5. Угода про торгівельні аспекти прав на інтелектуальну власність.
6. Режим найбільшого сприяння в міждержавних відносинах.
7. Україна і міжнародна торгівельна система.
8. IV Ломейська конвенція як договірно-правовий інструмент встановлення нового міжнародного економічного порядку.
9. Антидемпінговий процес та застосування антидемпінгового мита в ЄС.
10. Державне регулювання зовнішньоторгівельної діяльності в Україні.
11. Кіотська конвенція як міжнародний правовий документ в митній справі.
12. Нетарифні обмеження в міжнародній торгівлі.

Питання для самоконтролю:

1. Що означає термін “міжнародне торговельне право” ?
2. Які концепції правової природи МТП Ви знаєте ?
3. Які етапи розвитку міжнародного торговельного права Ви знаєте ?
4. Які види міжнародних торгових договорів Ви знаєте ?
5. Як класифікують держави в сфері міжнародної торгівлі ?
6. Опишіть основні принципи СОТ.
7. Назвіть основні елементи принципу національного режиму.
8. Які винятки існують до принципу національного режиму?
9. Поясніть правила національного режиму поза межами Ст.ІІІ ГАТТ.
10. Визначте поняття та функції тарифу.
11. Поясніть поняття тарифної ставки.
12. Яка правова основа регулювання та положення ГАТТ щодо тарифів?

Теми рефератів:

1. Система міжнародних договорів в сфері МТоргП.

2. Спеціальні принципи міжнародного торговельного права.
3. Принцип недискримінації в сфері торгівлі в праві ЄС.
4. Діяльність спеціальних установ ООН у сфері регулювання міжнародних торгових відносин.

Задача 1

Арбітражний комітет Світової торгівельної організації (СОТ) підтримав 7 квітня 1999 р. позицію США, згідно якої Європейський Союз порушує принципи міжнародної торгівлі. Таким чином, Сполучені Штати отримали міжнародне підтвердження своєму рішенню про введення в дію додаткових податкових зборів з ряду європейських товарів. Ця ідея була озвучена Вашингтоном ще третього березня і викликана необхідністю компенсації фінансових втрат, які несуть американські постачальники бананів на ринок Європи через різні перепони. Інколи податкова надбавка на американські банани досягала 100%.

Тепер США будуть знімати додаткові податкові збори з цілого ряду європейських товарів, зокрема, з шотландських кашемірових виробів, французьких сумочок та кави німецького виробництва. Всього ж на користь американської казни буде додатково поступати 191,4 млн. дол. на рік.

1. Які основні цілі та завдання СОТ?
2. Чи є обов'язковим для сторін рішення Арбітражного комітету СОТ?
3. Яка процедура оскарження рішень Арбітражного комітету?

Задача 2

Міжнародна фруктовая компанія звернулась за ліцензією на імпорт яблук до ЄС. Коли прохання про ліцензію було відхилене датською владою з посиланням на ряд регламентів ЄС, компанія звернулась з позовом до суду, стверджуючи, що вказані регламенти порушують ст.9 ГАТТ, яка встановлює обов'язок сторін договору усунути кількісні обмеження на імпорт чи експорт товарів. У відповідності з Римським договором ЄС наділений функціями по

проведенню тарифної та торгівельної політики та правом укладення відповідних угод з даних питань.

Чи можна стверджувати, що ЄС в даному випадку виступає в якості правонаступника держав-членів за зобов'язаннями ГАТТ? Як можуть співвідноситися за юридичною силою Римський договір та ГАТТ?

Задача 3

Держава А встановила по відношенню до держави В особливі економічні преференції, що містять 20%-ві зниження митних зборів відносно загального їх рівня. Компанія, що виготовляє комп'ютери, зареєстрована на території держави С, відкрила на території держави В дочірню фірму, яка збирає комплектуючі і експортує вже готові комп'ютери в державу А.

Яка держава повинна вважатися країною походження товару? Відповідно за якою ставкою повинен оподатковуватись цей товар? Які заходи державної політики можуть бути застосовані для усунення подібних ситуацій?

Задача 4

Держава А підписала з державою В договір, у відповідності з яким обидві держави прийняли на себе зобов'язання по зниженню загального мита на сільськогосподарські товари на 20%. Через рік держава А підписала з державою С договір, в якому встановлено зниження мита на 30% для двосторонньої торгівлі цих держав.

Чи порушує договір, укладений між державами А та С, договір, укладений між державами А і В? Які можуть бути наслідки такого порушення?

Література [5, 6, 8, 12, 13, 22, 23, 25, 29, 37, 40]

Тема 8. Міжнародне інвестиційне право

Питання винесені на самоопрацювання:

1. Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні.
2. Міжнародний правопорядок на ринку інвестицій.
3. Вплив міжнародного права на внутрішньодержавне право в тому, що стосується регулювання іноземних інвестицій.

4. Зв'язок між питанням про імунітет держав та правовідносинами в сфері інвестицій.

Питання для самоконтролю:

1. Які компоненти входять в міжнародну інвестиційну систему ?
2. Що входить в регулятивний компонент міжнародної інвестиційної системи ?
3. Що являється предметом міжнародного інвестиційного права ?
4. В чому полягають основні положення Кодексу прямих іноземних інвестицій АТЕС ?
5. Чим займається МАГІ ?
6. Яке відношення має Угода ТРИМС до міжнародної інвестиційної системи ?
7. На яких принципах будується міжнародне інвестиційне право.

Теми рефератів:

1. Спеціальні принципи міжнародного інвестиційного права.
2. Міжнародні організації в сфері міжнародного інвестиційного права.

Задача 1

Держава А оголосила державну монополію на виробництво товару Х. Чи може іноземний інвестор, який займається на території України виробництвом даного товару, захищати свої інтереси, посилаючись на договір про захист капіталовкладень? Чи можна розглядати в даному випадку оголошення державної монополії як націоналізацію?

Задача 2

В договорах, укладених Україною з іноземними державами про заохочення та взаємний захист капіталовкладень, передбачається, що спори між державою та інвестором передаються на розгляд до:

третейського суду „ad hoc” у відповідності з арбітражним регламентом Комісії ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ);

компетентного суду чи арбітражу договірної сторони, на території якої капіталовкладення здійснені;

Арбітражного інституту торгової палати в Стокгольмі;

будь-якого іншого міжнародного арбітражу, про який домовляться сторони в спорі.

Який із способів вирішення спорів найбільшою мірою вигідний для інвестора?

Яке право повинно застосовуватися в кожному з випадків?

Задача 3

Згідно договорам про захист капіталовкладень, націоналізація допускається лише за умови виплати швидкої, адекватної та ефективної компенсації.

Чи повинен розмір компенсації відповідати:

реальній вартості націоналізованого майна;

реальній вартості націоналізованого майна плюс втрачена вигода;

реальній вартості націоналізованого майна мінус вже отримані від його експлуатації доходи?

Література [1, 3, 6, 8, 12, 13, 16, 20, 22, 25, 28, 35, 37]

Тема 9. Право міжнародної економічної допомоги

Питання винесені на самоопрацювання:

1. Право міжнародної економічної допомоги як підгалузь МЕНП.
2. Форми економічної допомоги країнам, що розвиваються, механізми їх реалізації.
3. Міжнародні організаційно-правові структури для надання міжнародної економічної допомоги.
4. Міжнародний ринок економічної допомоги.

Питання для самоконтролю:

1. Який предмет правового регулювання ПМД ?
2. Які Ви знаєте види міжнародної економічної допомоги ?

3. Які існують правові договори в сфері ПМД ?
4. Які головні напрями діяльності установ системи ООН в сфері ПМД ?

Теми рефератів :

1. Право міжнародної економічної допомоги.
2. Предмети правовідносин при міжнародній економічній допомозі.

Література [5, 13, 30]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Конституція України. – К., Видання Верховної Ради України, 1996.
2. Статут Організації Об'єднаних Націй.
3. *Баймуратов М.О.* Міжнародний економічний правопорядок: актуальні питання правового регулювання : монографія / М. О. Баймуратов, Є. О. Львова, Б. В. Бабін ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. М. О. Баймуратова ; Маріуп. держ. ун-т, Представництво Європ. орг. публіч. права в Україні. - Суми : Університетська книга, 2011. - 257, [3] с.
4. *Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В.* Міжнародне право. Основи теорії: Підручник / За ред. В.Г.Буткевича. – К., 2002.
5. *Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В.* Міжнародне право. Основні галузі: Підручник / За ред. В.Г.Буткевича. – К., 2004.
6. *Вельяминов Г.М.* Международное экономическое право и процесс (Академический курс) : Учебник/ М. : Волтерс Клувер, 2004. — 477 с.
7. *Вільчак Я. М.* Правосуб'єктність міжнародних економічних організацій системи ООН у сучасному міжнародному праві // Університетські наукові записки. - 2005. — № 4. — С. 280-284.
8. *Опришко В.Ф.* Міжнародне економічне право: Підручник. – К.: КНЕУ, 2015.

9. *Проценко І. М.* Становлення та розвиток принципу взаємної економічної вигоди в міжнародному економічному праві // Часопис Київського університету права. — 2011. — № 4. — С. 349-352.
10. *Радзівілл О. А.* Загальноправові принципи як джерела міжнародного економічного права //Юридична наука.— 2014. — № 2. — С. 54-66.
11. *Фединець Р. В.* Глобальні економічні проблеми сучасності і міжнародне економічне право //Публічне право. — 2015. — № 4. - С. 160-166.
12. *Шуმიлов В.М.* Международное экономическое право : учебник для магистров : учебник для студентов вузов, обучающихся по программам подготовки бакалавров и магистров по направлению "Юриспруденция" / В. М. Шуმიлов ; Всероссийская акад. внешней торговли. - 6-е изд., перераб. и доп. .— М. : Юрайт , 2014 – 612.
13. *Шуმიлов В.М.* Международное экономическое право : учебное пособие.— М.: НИМП, 2001— 288 с.

Додаткова:

14. *Азулай Л.* Значення та форми європейської правової інтеграції в економічній сфері //Європейське право. — 2012. — № 2-4. — С. 54-70.
15. *Бабій Л.* Роль наднаціональності міжнародних економічних організацій у формуванні глобального економічного правопорядку/ Л.Бабій. Право України, 2010.- №1. - С.155-162.
16. *Белоглазев А.И.* Защита инвестиций, право Европейского Союза и международное право. — К. : Таксон, 2010. — 356 с.
17. *Воронкова А.Е., Єрохіна Л.В., Рябенко Л.І.* Міжнародні економічні організації.: Навч. посібн. — К.: Професіонал, 2006. - 352 с.
18. *Герасименко Л. В.* Міжнародний досвід вирішення проблем економічної безпеки / Л. В. Герасименко, Д. О. Донченко // Митна справа. — 2013. - № Спец. вип.. - С. 3-7.
19. *Герчикова И.Н.* Международные экономические организации. – М.: АО "Консалтбанкир", 2000. — 622 с.

20. *Голубенко І. І.* Міжнародно-правове регулювання інвестиційних відносин: поняття капіталу та інвестицій // *Право і суспільство.* — 2014. — № 6.1(2). - С. 90-96.
21. *Даниленко Г.М.* Обычай в современном международном праве. – М., 1988.
22. *Дмитриева Г.К.* Международное экономическое право // *Международное право / Под ред. К.А. Бекашева.* – М., 1998.
23. *Зенкин И.В.* Международное торговое право : учебник.— М.: Центральный издательский дом, 2010 – 462 с.
24. *Ільченко-Сюйва Л. В.* Наднаціональність міжнародних економічних організацій як фактор творення державної економічної політики / Л. В. Ільченко-Сюйва, Л. В. Бабій // *Економіка та держава.* - 2009. - № 8. - С. 48-51.
25. *Карро Д., Жюйар П.* Международное экономическое право. — М.: Международные отношения, 2002.— 580 с.
26. *Колісниченко К. С.* Досвід міжнародного співробітництва та міжнародно-правового регулювання економічних питань в рамках Ліги Націй // *Вісник Академії адвокатури України.* - 2010. - Число 3. - С. 162-169.
27. *Костюченко Я.* Теоретичні засади правового регулювання європейської економічної інтеграції // *Європейське право.* — 2012. — № 2-4. — С. 48-53.
28. *Лабин Д.К.* Международное право по защите и поощрению иностранных инвестиций. - М. : Волтерс Клувер, 2008. — 315 с.
29. *Міжнародне торгове право : навч. посіб. / О. В. Київець, В. О. Голубєва.* — К : КНЕУ, 2010. — 450 с.
30. *Омельченко А.* Організаційно-правові засади надання Україні міжнародної фінансово-економічної допомоги для подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС/ А.Омельченко. Підприємництво, господарство і право, 2011.- №6. - С.160-163.
31. *Омельченко А.* Сучасне науково-теоретичне дослідження міжнародного економічного права і процесу // *Віче.* — 2014. — № 20. — С. 6-7.

32. *Пальчик М.Л.* Проблеми практичного застосування режиму найбільшого сприяння в двосторонніх торговельно-економічних договорах України // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція.— 2013.— № 6-2, том 2.— С. 151-154.
33. *Рязанова Н.С.* Міжнародні фінансові організації : підручник / Н. С. Рязанова, М. А. Гапонюк, А. А. Максименко ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". — К. : КНЕУ, 2010. — 230 с.
34. *Фарзалыев Джейхун Фарзалы оглы* Правила решения экономических споров в рамках всемирной торговой организации / Джейхун Фарзалы оглы Фарзалыев //Європейські перспективи. — 2013. — № 4. — С. 168-174.
35. *Фархутдинов И.З.* Международное инвестиционное право : теория и практика применения / И. З. Фархутдинов ; РАН, Институт государства и права. — М. : Волтерс Клувер, 2005. —404 с.
36. *Шатковська А. О.* Роль міжнародних фінансових організацій в умовах глобалізації світової економіки // Наукові праці НДФІ. — 2005. — Вип. 4. — С. 174-181.
37. *Шумилов В.М.* Международное экономическое право в эпоху глобализации. – М.: Международные отношения, 2003.—271 с.
38. *Щелкунова М. С.* Міжнародна економічна інтеграція як вища форма розвитку світогосподарських зв'язків // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. : Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. — 2013. — № 1042, вип. 1. — С. 48-51.
39. *Яковлев В. В.* Принцип взаємної вигоди у міжнародному економічному праві // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. "Право". — 2012. — Вип. 19. — С. 179-187.
40. *Якубовська Н. О.* Міжнародне торговельне право: потенційний вплив на економічний розвиток держав // Митна справа. — 2013. — № 4. — С. 10-17.

41. *Ярышев С.Н.* Единое экономическое пространство в системе международного экономического права.— Москва : Юрис Пруденс, 2010 — 221 с.

42. Construction européenne : crises et relances : actes du colloque organisé par la Fondation Jean Monnet pour l'Europe, Lausanne, 18 et 19 avril 2008 / Fond. Jean Monnet pour l'Europe, Centre de recherches europ., Lausanne ; [contributions de Enrique Barón Crespo et al.] Paris : Economica , cop. 2009 - 280 с.

МАУПЛ